HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

והשקיף. מאי לזמן סוכה דתמרגמינן ויצקף ומקמכי (בראשית יט): **רשע מעיקרו.** ומי מרשעתו פעמים שחוזר ונעשה רשע: **הוה ינהי.** שמינו בקידושין (פ"ג דף סו.) שהרג מכמי ישראל: **ינהי רשע מעיקרו.** ונעשה לדיק וחזר לרשעתו: **דלמחיל נפ.** התחיל למומרה ונעשה בתמלעיתה:

לא שנו. הא דאמר רב יהודה מעלין לזותו: **שנעשה קונות.** במזמור קול ר' על המים (תהלים כט): **שאחרה חנה.** בפרשת עלך לבי (ש"א ג): **כ"ד רננות.** בפרשת ויעמוד שלמה (מלכים ח ח) רגה תפלה תמנה כלהון כ"ד מיכא: **ניומא דלחמי.** שהוצרך לנקט רחמים שדנקו שעריס זה בזה ולא היו מניחין להכניס ארון לבית קדשי הקדשים כלאחרי' במועד קטן (דף ט.): **מעין לל ברכה.** אומר בקולר ומנדך על כל לחם ולחמת: **הציננו.** ואינו מנדך אלא שומע תפלה בכל הברכות שניו שלא לשמות לשלם לחמוות. הציננו כנגד לחמ חוץ ומול לת לבנינו כנגד הציננו לשלום לנו כנגד שלח לנו להיות גאולים כנגד גאולה וכן כולם: **נאות ארלך.** לשון נוה כמו נאות דשא ירביצני (תהלים כג) והוא כנגד ברכת השנים: **והטועים על דעתך.** העוברים על דברך: **ישפטו.** כנגד לדקה ומשפט. לשון לחמ והטועים במשפט על דעתך ישפטו השניה ללמדם לשפוט כדברך וכן עיקר נרלה לי וכן בה"ג: **לייט עלה לחייו.** לפי שמלגב הברכות וכולן בברכה לחת: **לל השנה מי עבדינן כרבי עקיבא.** כלומר כשלנו מתפללין י"ח שלמות מי עבדינן כר' עקיבא לומר ברכה רביעית בפני עלמה דהשתא כמתפללין הציננו ועבידי כותיה: **שבע חקון.** שלח לשלושות ושלח לחכושות והציננו: **וגללה.** להגללה: **מגל.** כמוך הציננו כדרך שהוא כולה בחונן הדעת ויאמר הציננו ס' שלהיטו המגדיל בין קדש לחול לדעת דרכיך: **לשעושי.** לטעות: **נשחלת.** התפלה יכול אדם לכוין דעתו יותר מן המלעי: **גזורות גשמים.** הזכרה בעלמת היא לפיכך מחזירין אותו שהיה תפלה שיכול לאומרה בשומע תפלה: **ניחיד.** מחזירין אותו: **נלבור.** יחיד המתפלל עם הלבור: **דאדכר קודש ב"ש.** אין מחזירין אותו שיכול לאומרה בשומע תפלה: תמונים

והשקיף בה שתים ושלש שעות ולא העלוהו אמאי לא העלוהו והאמר רב יהודה אמר רב א**טעה בכל הברכות כלן אין מעלין אותו בברכת הצדוקים מעלין אותו חיישינן שמא מין הוא שאני שמואל הקטן דאיהו תקנה וניחוש דלמא הדר ביה אמר אבי גמירי טבא לא הוי בישא ולא והכתיב** [1] **ובשוב צדיק מצדקתו ועשה עול ההוא רשע מעיקרו אבל צדיק מעיקרו לא ולא והא** ב**תנן אל תאמין בעצמך עד יום מותך שהרי** ג**יוחנן כ"ג שמש בכהונה גדולה שמנים שנה ולבסוף נעשה צדוקי** ג**אמר אבי הוא ינאי הוא יוחנן רבא אמר ינאי לחוד ויוחנן לחוד ינאי רשע מעיקרו ויוחנן צדיק מעיקרו הניחא לאבי אלא לרבא קשיא אמר לך רבא צדיק מעיקרו נמי דלמא הדר ביה אי הכי אמאי לא אסקוהו שאני שמואל הקטן דאתחיל בה דאמר רב יהודה אמר רב ואיתימא רבי יהושע בן לוי** ד**לא שנו אלא שלא התחיל בה אבל התחיל בה גומרה: הני שבע דשבתא כנגד מי** א"ר חלפתא בן **שאול כנגד שבעה קולות שאמר דוד על המים הני תשע דר"ה כנגד מי** א"ר **יצחק דמן קרטיגנין כנגד תשעה אזכרות שאמרה חנה בתפלתה דאמר מר** ה**בראש השנה נפקדה שרה רחל וחנה הני עשרים וארבע דתעניתא כנגד מי** א"ר **חלבו כנגד כ"ד רננות** ו**שאמר שלמה בשעה שהכניס ארון לבית קדשי הקדשים אי הכי כל יומא נמי נמרינהו אימת אמרינהו שלמה ביומא דרחמי אנן נמי ביומא דרחמי אמרי להו: רבי יהושע אומר מעין שמנה עשרה: מאי מעין שמנה עשרה רב אמר מעין כל ברכה וברכה ושמואל אמר** ז**הביננו ה' אלהינו לדעת דרכיך ומול את לבבנו ליראתך ותסלח לנו להיות גאולים ורחקנו ממכאובינו ודשננו בנאות ארצך ונפוצותינו מארבע תקבץ והתועים על דעתך ישפטו ועל הרשעים תניף ידיך וישמחו צדיקים בבנין עירך ובתקון היכלך ובצמיחת קרן לדוד עבדך ובעריכת נר לבן ישי משיחך טרם נקרא** [א] **אתה תענה ברוך אתה ה' שומע תפלה** ח**לייט עלה אביי אמאן דמצלי הביננו. והכי קי"ל ויש ספריס דמסיק ה"מ במתח לחל בדרך אבי כדמשמע במכילתין** (ח) **גבי רבי יוסי וכו':**

ונגללה בהבינו. והא דלמרינן בפ"ק דנדה (דף ח:) כל השנה כולה מתפלל אדם י"ח חוץ ממוצאי יה"כ מפני טורח לבור מפני התענית וי"ל שמתפללים י"ח שלשות מפני שלילת הבדלה בחונן הדעת ותימה אמאי לא פריך ונגללה בהבינו וי"ל דלא דמי להתם כל השנה כולה מתפלל י"ח ואין לנו להקשות ונגללה מלגל כדי לשנות המנהג של כל השנה לחל הכא שכל השנה מתפלל הבינו פריך שפיר למה לי לשנות המנהג בשביל אחה חוננתנו ונגללה בהבינו: **מפני שיכול לאומרה בשו"ת.**

כלמר [לקמן לא.] (עו"ג דף מ) שוחל אדם לרכיו בשו"ת ודוקא לרכיו כגון שיש לו חולה בתוך ביתו או שנרין שהיה מיס להוף מעין תפלה וכן שלחה לחל הזכרה והבדלה ושלר שנמיס לחסור שלינה מעין שו"ת ונראה שכל האומר ברוך אחה ה' שו"ת אחר שנייס בדרי מחנוים מיושב מגוחה כלמ"ר (מגילה דף יח.) מכאן ואילך לחסור לספר בשבחו של מקום כלומר להוסיף ברכות על אלו ואפילו אם בא להחפלל שמנה עשרה עוד פעם אחת לחסור שנראה כמוסיף על הברכות והא דלמר לעיל (דף כא.) ואומי שיחפלל אדם כל היום (ב) היינו דוקא ספק החפלל אחל ודאי אוקמינן לעיל שפוסק לפי' בחמלע ברכה כשמואל בפרק מי שחתו (שם) ומה שאלית לגבי שומה בהן היינו להוליא רבים ידי חובתן ומה שחחפלל בלחש היינו כדי להסדיר חפלתו כחומקמינן בפרק בחרא דר"ש (דף לד:):

הא

---

[1] מכות פ"ג מ"ד], [2] [יומא ט.], ג) ל"ל ואמר, [3] [בבלאים יט): **רשע מעיקרו.** ומי מרשעתו פעמים שחוזר ונעשה רשע: **הוה ינהי.** שמינו בקידושין (פ"ג דף סו.) שהרג מכמי ישראל: **ינהי רשע מעיקרו.** ונעשה לדיק וחזר לרשעתו: **דלמחיל נפ.** התחיל למומרה ונעשה בתמלעיתה: **לא שנו.** הא דאמר רב יהודה מעלין לזותו: **שנעשה קונות.** במזמור קול ר' על המים (תהלים כט): **שאחרה חנה.** בפרשת עלך לבי (ש"א ג): **כ"ד רננות.** בפרשת ויעמוד שלמה (מלכים ח ח) רגה תפלה תמנה כלהון כ"ד מיכא: **ניומא דלחמי.** שהוצרך לנקט רחמים שדנקו שעריס זה בזה ולא היו מניחין להכניס ארון לבית קדשי הקדשים כלאחרי' במועד קטן (דף ט.): **מעין לל ברכה.** אומר בקולר ומנדך על כל לחם ולחמת: **הציננו.** ואינו מנדך אלא שומע תפלה בכל הברכות שניו שלא לשמות לשלם לחמוות. הציננו כנגד לחמ חוץ ומול לת לבנינו כנגד הציננו לשלום לנו כנגד שלח לנו להיות גאולים כנגד גאולה וכן כולם: **נאות ארלך.** לשון נוה כמו נאות דשא ירביצני (תהלים כג) והוא כנגד ברכת השנים: **והטועים על דעתך.** העוברים על דברך: **ישפטו.** כנגד לדקה ומשפט. לשון לחמ והטועים במשפט על דעתך ישפטו השניה ללמדם לשפוט כדברך וכן עיקר נרלה לי וכן בה"ג: **לייט עלה לחייו.** לפי שמלגב הברכות וכולן בברכה לחת: **לל השנה מי עבדינן כרבי עקיבא.** כלומר כשלנו מתפללין י"ח שלמות מי עבדינן כר' עקיבא לומר ברכה רביעית בפני עלמה דהשתא כמתפללין הציננו ועבידי כותיה: **שבע חקון.** שלח לשלושות ושלח לחכושות והציננו: **וגללה.** להגללה: **מגל.** כמוך הציננו כדרך שהוא כולה בחונן הדעת ויאמר הציננו ס' שלהיטו המגדיל בין קדש לחול לדעת דרכיך: **לשעושי.** לטעות: **נשחלת.** התפלה יכול אדם לכוין דעתו יותר מן המלעי: **גזורות גשמים.** הזכרה בעלמת היא לפיכך מחזירין אותו שהיה תפלה שיכול לאומרה בשומע תפלה: **ניחיד.** מחזירין אותו: **נלבור.** יחיד המתפלל עם הלבור: **דאדכר קודש ב"ש.** אין מחזירין אותו שיכול לאומרה בשומע תפלה: תמונים

ר' אליעזר אומר בהודאה [ט]אטו כל השנה כולה מי עבדינן כר' עקיבא דהשתא נמי נעביד כל השנה כולה מאי טעמא לא עבדינן כר"ע תמני סרי תקון תשסרי לא תקון הכא נמי שבע תקון תמני לא תקון מתקיף לה מר זוטרא ונגללה מכלל הביננו ה' אלהינו המבדיל בין קדש לחול קשיא: אמר רב ביבי בר אביי [י]כל השנה כולה מתפלל אדם הביננו חוץ מימות הגשמים מפני שצריך לומר שאלה בברכת השנים מתקיף לה מר זוטרא ונגללה מכלל ודשננו בנאות ארצך ותן טל ומטר אתי לאטרודי אי הכי הבדלה בחונן הדעת נמי אתי לאטרודי אמרי התם כיון דאתיא בתחלת צלותא לא מטריד הכא כיון דאתיא באמצע צלותא מטריד מתקיף לה רב אשי ונימרה בשומע תפלה דא"ר תנחום אמר רב אסי טעה ולא הזכיר גבורות גשמים בתחיית המתים מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה בשומע תפלה אין מחזירין אותו שאלה בברכת השנים אין מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה בשומע תפלה והבדלה בחונן הדעת אין מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה על הכוס טעה שאני: גופא א"ר תנחום אמר רב אסי טעה ולא הזכיר גבורות גשמים בתחיית המתים מחזירין אותו שאלה בברכת השנים אין מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה בשומע תפלה והבדלה בחונן הדעת אין מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה בשומע תפלה [יא]טעה [יב]ולא הזכיר גבורות גשמים בתחיית המתים מחזירין אותו שאלה [יג]בברכת השנים מחזירין אותו והבדלה [יד]בחונן הדעת אין מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה על הכוס ל"ק הא ביחיד הא בצבור בצבור מ"ט לא משום דשמעה משליח צבור אי הכי האי מפני שיכול לאומרה בשומע תפלה מפני ששומע משליח צבור מיבעי ליה אלא אידי ואידי ביחיד ול"ק [טו]הא דאדכר קודש שומע תפלה

[ט] תוס' ד"ה לייט ועי' במכילתין. [י] ע"ש בשל"ה פ"ק דף ג' וע"ש בתוס' ד"ה מפני וכו' ליישב בספק התפלל אחל בזודאי התפלל פוקמינן:

[א] שרש נקל אחה מענה. [ב] ע"ש כי אחה עונה בכל כו'. ג' ל"ל ואמ"ש ועיין רמב"ם:

[ג] ועי' בתוס' ד"ה ואיתימא ובמהרש"א שם ובמ"ש בפ"ק דברכות (דף יא.) ובמ"ש בפ"ק דתענית (דף ט.) ובמ"ש בפ"ק דמגילה (דף יח.) ובמ"ש בפ"ק דנדה (דף ח.) ובמ"ש בפ"ק דסוטה (דף מח.) ובמ"ש בפ"ק דיומא (דף יח.) ובמ"ש בפ"ק דסנהדרין (דף יח.) ובמ"ש בפ"ק דחגיגה (דף יח.) ובמ"ש בפ"ק דמגילה (דף י